

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ยุคโลกาภิวัตน์และเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based society and Economy) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการในทุกวิชาชีพ จำเป็นต้องปรับตัวอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า (ธีระรุณ เจริญ, 2553, หน้า 7) การที่จะทำให้ประเทศก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และตีมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ แต่ในบรรดาปัจจัยสำคัญเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ปัจจัยที่เป็นคน (people) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า ถ้าชุมชนใดหรือประเทศใดไม่สามารถพัฒนาปัจจัยที่เป็นคนได้ ก็ไม่สามารถพัฒนาอย่างอื่นได้มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง และเป็นที่ยอมรับกันว่า เครื่องมือที่สำคัญที่จะใช้พัฒนา “คน” ให้มีคุณค่าต่อมิติการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นคือ “การศึกษา” (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553, หน้า 342)

การศึกษานับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่นๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคคนสามารถทำได้หลายๆ รูปแบบ อย่างที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคคนคือการให้การศึกษา ดังนั้นการพัฒนาคประเทศต้องพัฒนาคควบคุมไปกับการพัฒนาคคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาก็ต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลก การศึกษาไทยได้มีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาหลายประการ ซึ่งนอกจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ประเทศไทยในปัจจุบันยังประสบวิกฤตการศึกษาหลายประการ การแก้ปัญหาวิกฤตดังกล่าวจำต้องอาศัยปัจจัยแห่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา การออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และในการวางกรอบการปฏิรูป

การศึกษาเพื่อขจัดปัญหาและวิกฤตต่างๆ นับเป็น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรกที่มีฐานะเป็นกฎหมาย และมีกระบวนการพัฒนาสอดคล้องกับการออกกฎหมาย ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่การปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางและสาระสำคัญใน พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จะประสบความสำเร็จ ย่อมที่จะต้องอาศัยองค์การ และบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์การปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งย่อมต้อง อาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการปฏิบัติตาม จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 17)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และโดย มาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของ ชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” เพื่อให้ก้าวทันกระแส การเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการ ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ได้ประกาศวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ว่า คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญา รู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัวและประเทศชาติและเป็นพลเมืองดี ของโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2550, หน้า 35) มาตรา 8 ได้ระบุว่า ในการจัดการศึกษาจะยึดหลักดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) การพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง(สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 3 – 4) ส่วนระบบการศึกษานั้น มาตรา 18 “การจัดการ ศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา” คือ 1) สถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบัน ศาสนา 2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบัน

พุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น 3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนหรือหน่วยงานจัดการศึกษา นอกโรงเรียนและสถานบันอื่นๆ เป็นผู้จัดการศึกษา มาตรา 47 กล่าววว่า “ให้มีการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา” ได้มี มาตรา 52 ระบุว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูและคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของการศึกษาไทย ในระดับก่อนประถมศึกษาว่า เป็นการจัดการประสพการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะเด็กในชนบทที่อยู่ห่างไกลและยากไร้และเด็กในเมืองที่ครอบครัวมีฐานะยากจน แม้ว่าการเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มอายุนี้ จะมีความสำคัญมาก แต่ก็ยังไม่อาจจัดได้อย่างทั่วถึงและผลการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติก็ยังต่ำกว่ามาตรฐาน ดังนั้นการศึกษาปฐมวัย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพของเยาวชนไทยให้สูงขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระยะต่อไปเมื่อการพัฒนาด้านสุขภาพของเยาวชนไทยให้มีมาตรฐานสูงขึ้นแล้ว ประกอบเศรษฐกิจของผู้ปกครองและชุมชนโดยส่วนรวมดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6) ทั้งนี้การศึกษาปฐมวัยเฉพาะในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตว่า ช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิด โดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, หน้า 19) จะเห็นได้ว่า การเข้าใจพัฒนาการเด็กส่งผลดีต่อตัวครูผู้สอนหลายประการ ผลดีประการหนึ่งคือช่วยให้ครูเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น และสามารถวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอน ได้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนได้มากขึ้น

การเรียนรู้ของเด็กถือเป็นสิ่งสำคัญที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องทราบ ทั้งนี้เพราะในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงตัวเด็ก หรือผู้เรียนว่าเป็นใคร มาจากไหนและมีพื้นฐานความรู้ หรือพัฒนาการเช่นไร สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา (NAEYC อ้างถึงใน Bredekamp & Copple, 1997, pp. 10-15) ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์พื้นฐานของการพัฒนาเด็กซึ่งรวบรวมจากงานวิจัย การเรียน การสอน และทฤษฎีทางการศึกษาต่างๆ ที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนดังนี้ (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, หน้า 67) 1) พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันตลอด พัฒนาการในด้านหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นกับพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบ ด้วยเหตุนี้ ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงควรให้ความสำคัญกับพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาเพียงด้านเดียวย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 2) พัฒนาการของเด็กจะเกิดขึ้นตามลำดับขั้น ความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เดิมของเด็ก 3) อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน และพัฒนาการในแต่ละด้านจะไม่เท่ากันการเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละคนถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีรูปแบบและอัตราการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละคน นอกจากนั้นก็มีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก อาทิ กรรมพันธุ์ สุขภาพ บุคลิกภาพ วิธีการเรียนรู้ ประสบการณ์ และพื้นฐานครอบครัว เป็นต้น 4) ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบ ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในช่วงต่อมา เช่น เด็กที่พัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเล่นกับเพื่อนในวัยเด็กจะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองเมื่อต้องเข้าสังคมกับเพื่อนมากกว่าเด็กที่ขาดประสบการณ์ทางสังคมในวัยเด็ก 5) พัฒนาการของเด็กจะก้าวหน้าไปในทิศทางที่คาดเดาได้ การเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาจากพฤติกรรมที่ไม่ซับซ้อนไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานดังกล่าว โดยการจัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาการตนเอง 6) พัฒนาการและการเรียนรู้

ของเด็กจะเกิดขึ้นในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็ได้รับผลจากบริบทและวัฒนธรรมดังกล่าวด้วย และ 7) เด็กเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสร้างองค์ความรู้จากโลกรอบตัว

อาจารย์ หรือครูผู้สอน นับว่ามีความสำคัญมากที่สุดในการจัดการเรียนรู้ เพราะจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพและจิตวิทยา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพโดยไม่มีเงื่อนไขสอดคล้องกับพัฒนาการของพวกเขาด้วยการวิเคราะห์ลักษณะทางกาย ลักษณะทางสติปัญญา ลักษณะทางอารมณ์ ลักษณะทางสังคม เกี่ยวกับกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพื่อจะได้เตรียมจัดการเรียนรู้หรือการสอนให้เหมาะสมด้วยการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ลักขณา สิริวัฒน์, 2554, หน้า 87) สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544, หน้า 89) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน เพราะมีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ด้วยการชี้แนะ และอบรมนักเรียนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ แสดงออกทางพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการทำงานอันเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จนสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้การประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี มีคุณภาพและมีความสุข เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนที่เกิดจากการพัฒนาการที่เป็นไปตามธรรมชาติและการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ปฐมวัย อายุ 3-6 ปี เป็นช่วงรับรู้และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาการสู่ความสามารถในการเรียนระดับสูงขึ้นซึ่งได้แก่วัยแห่งการสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะการทำงานต่างๆ

จากที่กล่าวถึง การศึกษาไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนามาโดยตลอด แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการศึกษาและการบริหารการศึกษาหลายประการ คือ คุณภาพครู การจัดการเรียนการสอน การกำหนดเป้าหมายคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและการกำหนดทิศทางของคุณภาพการศึกษาปฐมวัย การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เด็กปฐมวัยต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน ฐานรากของคุณภาพการศึกษา คือ การศึกษาปฐมวัยต้องเริ่มพัฒนาและสอนตั้งเด็ก การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง การจัดการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้สูงขึ้น ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาปฐมวัยมีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย ทั้งนี้โดยขึ้นกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปรัชญา ความเชื่อ รูปแบบวิธีการเรียนการสอน

รวมตลอดถึงการจัดสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกัน 3 ประการ (นภเนตร ธรรมบวร, 2549, หน้า 56 ได้อ้างถึง Gordon & Williams-Browne, 1995, p. 33) คือ 1) อัตราส่วนของครูผู้สอนเด็ก 2) ขนาดของชั้นเรียน 3) การศึกษา และประสบการณ์ของครู และผู้ดูแลเด็ก ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่างจากหลักสูตรการศึกษาในระดับอื่นๆ ตรงที่เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้เน้นเนื้อหาวิชา ไม่ได้เน้นประสบการณ์ แต่เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการ โดยมีอายุและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเป็นกรอบการพัฒนาสาระและประสบการณ์ที่ต้องเป็นทั้งการเรียนรู้ที่สร้างเสริมพัฒนาการ ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้ สาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไม่มีข้อกำหนดตายตัวเป็นรายวิชา แต่เป็นกรอบสาระสำหรับครูใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่อยากเรียนรู้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 10 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2549)

ปัจจัยหลักในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ คือ ตัวครูซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเพียง 2 ส่วน คือ คุณภาพของตัวครูเองและคุณภาพการจัดประสบการณ์ของครู คุณลักษณะพื้นฐานของความเป็นครู คือ ต้องมีความรักในศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ลูกศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนาตนเอง และที่สำคัญที่สุด คือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูจึงต้องคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ครูจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัย คือ การวิ่ง เล่น เต้น ปั่น วาดระบายสี เพื่อให้มีการปรับตัวอยู่กับครูและเพื่อนได้อย่างที่เป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมตามลักษณะของการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมตาม โดยมีการพัฒนาทางความรู้ความเข้าใจในลักษณะพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (ลักขณา ศรีวิวัฒน์, 2554, หน้า 29)

บทบาท ของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการ จัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้าน สำหรับกลไกเฝ้าเพื่อควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ควรกำหนดมาตรฐานการทำงานของสถานศึกษา ประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงาน ประเมินคุณภาพภายใน การตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงานและตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานจากหน่วยงานภายนอก

กิจกรรมที่มีความเร่งด่วนมากที่สุด คือ 1) กำหนดมาตรฐานการทำงาน 2) ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงาน 3) ประเมินคุณภาพจากภายใน 4) ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงาน และ 5) ประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงาน การกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานคุณภาพและการประเมินคุณภาพการจัดบริการการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทย การให้ความสำคัญกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยหรือคุณภาพของเด็กควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับคุณภาพของเด็กที่พึงประสงค์และให้ความเป็นไปได้อย่างขึ้นตลอดจนพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น แต่ละหน่วยงานมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหรือตัวชี้วัดหลักสำคัญเพื่อเป็นกรอบในการประเมินคุณภาพตามสภาพความเป็นจริงโดยใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยต่อไป (มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ, 2551, หน้า 67) และจากการสรุปผลการประเมินภายนอกกรอบสาม (2554 - 2558) การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตัวบ่งชี้ส่วนมากอยู่ในระดับดี แต่ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 59.78) (สำนักทดสอบสอบทางการศึกษา, 2558, หน้า 40) ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานการประเมินตนเองภายในของโรงเรียนกุดสุ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 50.68) ต้องมีการพัฒนาต่อไป (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนบ้านกุดสุ, 2557, หน้า 18)

จากทฤษฎีและรายงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น Getzels, Lipham & Campbell (1968 cited in Hoy & Miskel, 2001) ได้ให้ทัศนะว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนวัดได้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เดิมว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด Handy (1985) ให้ทัศนะในเรื่องเดียวกันไว้ว่า เป็นการประเมินผลกระทบจากตัวแปรต่างๆ ต่อผลลัพธ์ขององค์การ ส่วน Lightfoot (1986) สรุปว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนวัดได้จากความสามารถของโรงเรียนที่สามารถพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัด Creemers (1993) กล่าวถึงการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ว่า สามารถวัดได้จากทักษะพื้นฐานทั่วไปที่บรรจุในหลักสูตร ทักษะระดับสูง ทักษะทางสังคม เจตคติ หรือวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีการเขียนของนักวิชาการ นักวิจัย นักบริหารและนักการศึกษาที่น่าเสนอไว้เป็นสองลักษณะด้วยกัน คือ เชิงพรรณนา (descriptive) ที่มุ่งศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะหรือ

องค์ประกอบประสิทธิผลของโรงเรียน หรือการพัฒนาเครื่องมือ เกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล และเหตุและผล (cause and effect) ที่มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยและสังเคราะห์เชิงทฤษฎีที่เข้มข้นยิ่งขึ้นโดยสร้างและพัฒนาโมเดลโครงสร้างเชิงสาเหตุ ประสิทธิผลของโรงเรียนขึ้น

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล เป็นเป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ที่จะให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของประสิทธิผลที่เกิดขึ้น จากการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นผลจากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ และอธิบายถึงปรากฏการณ์เชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ปัจจัยเหล่านั้นมีการดำเนินการ และส่งผลให้เกิดประสิทธิผลเพียงใด
2. โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น จากการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. มีปัจจัยเชิงสาเหตุอะไรบ้างที่มีอิทธิทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. มีปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด จำนวน 12,854 โรงเรียน ปีการศึกษา 2558

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 390 โรงเรียน โดยในแต่ละโรงเรียนมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนปฐมวัย

2. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรแฝงภายนอกหรือปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่

2.1.1 สมรรถนะขององค์การ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ

2.1.1.1 กลยุทธ์การบริหาร

2.1.1.2 การจัดโครงสร้างที่เหมาะสม

2.1.1.3 ความรู้ความสามารถของครู

2.1.1.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2.1.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ

2.1.2.1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

2.1.2.2 การเป็นแบบอย่างทางการสอน

2.1.2.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.1.2.4 การพัฒนานักเรียน

2.2 ตัวแปรแฝงภายในหรือปัจจัยภายใน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัว ได้แก่

2.2.1 การจัดการเรียนรู้ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ

2.2.1.1 การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.1.2 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้

2.2.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัย

2.2.2 บรรยากาศของโรงเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ

2.2.2.1 บรรยากาศเชิงบวก

2.2.2.2 การตัดสินใจร่วมกัน

2.2.2.3 ความเป็นกันเองและความไว้วางใจ

2.2.2.4 การจูงใจ

2.2.3 การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล วัดได้จากตัวแปรสังเกต

ได้ 3 ตัว คือ

- 2.2.3.1 ผลการประเมินการศึกษาปฐมวัย
- 2.2.3.2 คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย
- 2.2.3.3 ความพึงพอใจของครู

3. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็น 2 ระยะในช่วงเวลา ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลสมมติฐาน ดำเนินการในระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2558 ถึง 31 มีนาคม 2559

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการในระหว่างเดือน เมษายน 2559 ถึง 30 มิถุนายน 2560

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมคัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับคัพท์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ตรงกัน จึงได้นียมคัพท์ ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ หมายถึง แบบแผนของความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยหรือตัวแปรในโครงสร้างของสาเหตุการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบ สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์ ประกอบด้วย การประเมินผลการศึกษาปฐมวัย คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย และความพึงพอใจของครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 การประเมินผลการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กหรือการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก

2.2 คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย หมายถึง การดูแลคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน สุขภาพจิตดี มีความสุข และมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

2.3 ความพึงพอใจของครู หมายถึง ครูผู้สอนมีความรู้สึกที่ดีที่มีต่อนักเรียน ต่อเพื่อนร่วมงาน ฯลฯ ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคล เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะทำให้เกิดเกิดความรู้สึกที่ดี

3. สมรรถนะขององค์การ หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ สาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย กลยุทธ์การบริหาร การจัดโครงสร้างที่เหมาะสม ความรู้

ความสามารถของครู และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3.1 กลยุทธ์การบริหาร หมายถึง ดังนั้น การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหรือผลสำเร็จของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนมีการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

3.2 การจัดโครงสร้างที่เหมาะสม หมายถึง การจัดโครงสร้างการบริหาร เพื่อให้มีความร่วมมือในหมู่สมาชิก มีขั้นตอนการปฏิบัติงานไม่ซ้ำซ้อน สะดวกและคล่องตัว มีการมอบหมายงานได้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และมีกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

3.3 ความรู้ความสามารถของครู หมายถึง พฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ ซึ่งจะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านวิชาการที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน การได้ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ การเสริมสร้างประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพยิ่งขึ้น

3.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยต้องมีแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหาร การมีผู้รับผิดชอบในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และจะต้องมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับการเรียนการสอน และนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยก่อให้เกิดผลต่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน โดยเกิดจากตัวของครูเองภายใต้การสนับสนุนของโรงเรียน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนานักเรียน

4.1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู หมายถึง พฤติกรรมของครูในสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสนใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการ สนับสนุน และช่วยเหลือเพื่อนครูคนอื่นให้มีการพัฒนาตนเองด้วย โดยวัดได้จากการมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง การเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้

และ การเป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู

4.2 การเป็นแบบอย่างทางการสอน หมายถึง พฤติกรรมของครูในสถานศึกษาที่ แสดงออกถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความเป็นเลิศทางการสอนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากเพื่อนครูที่วัดได้ จากการใช้วิธีสอนที่หลากหลาย การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

4.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมของครูในสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือกับครูในสถานศึกษาและหน่วยงานหรือบุคคลนอกศึกษาเพื่อพัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาวัดได้ จากการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีม และการมีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน

4.4 การพัฒนานักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการให้ความสำคัญที่นักเรียน ซึ่งวัดได้จากการรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

5. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการที่มีระบบที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำเป็นอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ประกอบด้วย การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัย

5.1 การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างนิสัยในการเรียนที่สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม มีการจัดสภาพการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข และได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

5.2 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ที่ดี โดยการจัดอาคารเรียนอยู่ในสภาพมั่นคงและปลอดภัย การมีห้องเรียนมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนการที่ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน

5.3 การมีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องให้ความสำคัญถึงความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนจะต้องให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือทั้งในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

6. บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง เป็นกลุ่มของคุณลักษณะหรือสภาพแวดล้อมของงานที่รับรู้โดยผู้ปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียน สามารถสร้างขึ้นและปรับปรุงได้โดยผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงาน ประกอบด้วย บรรยากาศเชิงบวก การตัดสินใจร่วมกัน ความเป็นกันเอง และความไว้วางใจ และการจูงใจ

6.1 บรรยากาศเชิงบวก หมายถึง บรรยากาศที่เอื้อในการปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติมีขวัญสูง ครूर่วมมือทำงานอย่างดี ครूरมีความพึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

6.2 การตัดสินใจร่วมกัน หมายถึง เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารยอมให้ครूरมีความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์อย่างดีมีขวัญและกำลังใจสูง มีความร่วมมือในการทำงาน และร่วมในการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน

6.3 ความเป็นกันเองและความไว้วางใจ หมายถึง เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารและครूरมีความสัมพันธ์เป็นมิตรกันอย่างดี ผู้บริหารไม่เคร่งครัดในกฎระเบียบ ทำให้รู้สึกว่าการทำงานมีความคล่องตัวมากไม่มีอุปสรรคในการทำงาน ความสัมพันธ์อันที่มิตรในหมู่ครूरอยู่ในระดับสูง

6.4 การจูงใจ หมายถึง เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้ขวัญกำลังใจ จูงใจในการทำงานเป็นอย่างดี และตอบแทนการทำงานด้วยรางวัลต่างๆ

7. ตัวแปรแฝง หมายถึง ตัวแปรหรือองค์ประกอบที่ไม่สามารถวัดค่าของตัวแปรได้โดยตรง จะสังเกตได้จากรูปของพฤติกรรมที่ต้องมีโครงสร้างตามทฤษฎีในการแสดงผลออกมา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรแฝงประกอบด้วย

7.1 ตัวแปรแฝงภายนอก หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่สนใจที่จะศึกษาสาเหตุของตัวแปรเหล่านี้ ตัวแปรแฝงภายนอกมี 2 ตัวแปร คือ 1) สมรรถนะองค์การ และ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของครूर

7.2 ตัวแปรแฝงภายใน หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยที่จะสนใจศึกษาว่าตัวแปรแฝงภายในได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรใดบ้าง สาเหตุของตัวแปรแฝงภายในจะแสดงไว้ในตัวอย่างชัดเจนในงานวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรแฝงภายในมี 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ และ 2) บรรยากาศของโรงเรียน

8. ข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. อิทธิพลทางตรง หมายถึง ค่าอิทธิพลของตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่ออีกตัวแปรหนึ่ง โดยจะไม่ส่งผ่านตัวแปรอื่นใด

10. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง ค่าอิทธิพลของตัวแปรใดๆ ที่ไม่ส่งไปยังตัวแปรอื่น โดยที่จะผ่านตัวแปรอื่นๆ ก่อน

11. อิทธิพลรวม หมายถึง ผลรวมของค่าอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม

12. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์